

ÉSZAK VÁNDORAI

VÁLTS BUNDÁT!

TÉLI VENDÉGÜNK

AZ ÖRDÖGSZÁNTÁS VIRÁGA

TERMÉSZETTUDOMÁNYRÓL FIATALOKNAK 1989. V. ÉVFOLYAM

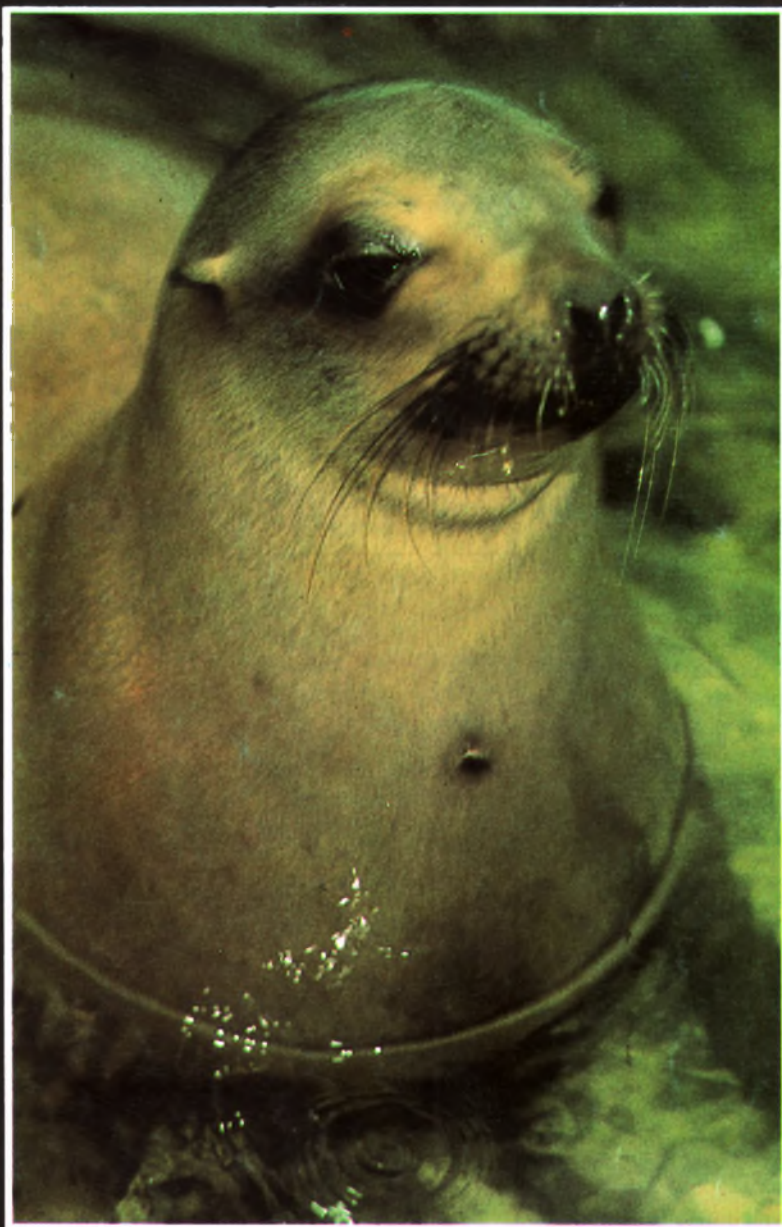
6—7. oldal

26. oldal

30. oldal

2

FEBRUÁR

ÁRA: 20,— Ft

Évfordulónaptár

90 évvel ezelőtt, 1899-ben magyar expedíció indult Savoyai Lajos vezetésével az Északi-sarkra. A sarkvidék belsejét ekkor még nem sikerült felfedezni, de az emberek kitarása és vakmerősége meghaladja képzeletünket.

Kertmúzeum nyílt

Földesen, a gúnárkerti csőszpajtában kertmúzeumot nyitottak, ahol hatvanöt régi kertművelő szerszámot is bemutatnak.

Eddig megjelent könyveink

A Süni zsebkönyvtár sorozatban: Gergelic László: Az ékszeretknősök, Kis János: Maeszkák, Fehér Tamás: Terrárium, Schmidt Egon: Hogyan figyeljünk madarakat, Kovács Antal--Traub Péter: A hullámos papagáj, Udvari Gábor: Kirándulás a természetbe. A Süni könyvtár sorozatban: Bársony Katalin--Kovács Zsolt: Kisemlősök a lakásban, Dr. Lantos Tibor: A kutya, című könyvek jelentek meg.

Állatok az iskolaudvaron

Sok helyen csak álom, de a rákócziújfalusi iskola udvarán már valóság a mini állatkert. A négy-száz négyzetméteres területen foglyot, fécánt, szarkát, varjút, teknőst és több más állatot nézgethetnek a tanulók. Vendégségbe fogadtak

már fekete gólyát és kammeruni kecskét is.

Élő cica jutalomként

Süni- délutánt rendezett a közelmúltban a Szakszervezetek Fejér Megyei Tanácsának Gyermekkönyvtára. A fórum, vetélkedő és videóműsor izgalmaikat fokozta a rajzpályázat eredményhirdetése, ahol egy élő kiscica volt a fődíj.

Tábori toborzó

A tavaszi szünetben ismét Süni-tábort szervezünk a természetbarátoknak. Aki velünk jönne, írjon címünkre (Süni Budapest Pf. 48, 1363), választul ismertetőt küldünk.

Orrszarvú-akció

A rendkívül ritka szumátrai orrszarvú védelmére az angliai Porth Lympne városának állatkertjében tenyészközpontot kívánnak létrehozni. Az első pár már meg is érkezett. A zoo vezetősége reméli, hogy zárttéri tenyésztéssel megakadályozhatják a faj teljes kipusztulását.

Lisztmajmocskák Szegeden

A Szegedi Állatkert ismét több értékes állatfajjal gyarapodott. Érdekes papagájgyűjtemény érkezett, s a majomgyűjtemény is egy, az állatkertekben különösen ritka majomfajjal bővült. Hollandiából lisztmajmocskák érkeztek. A lisztmajmocska élőhe-

Várnak a kaktuszgyűjtők!

Már nyolcéves kortól lehet jelentkezni a Magyar Kaktuszgyűjtők Országos Egyesületébe. Rész-

letes felvilágosítást az 1392 Budapest Pf. 293 címen kaphatsz. Szabó Erika felvétele

lyén. Dél-Amerikában közel áll a kipusztuláshoz, s írnak róla a veszélyeztetett állatokat bemutató Vörös Könyvben is. A szegedi példányok megszokták új környezetüket, láthatóan jól érzik magukat.

Hírek a budapesti állatkertből

A budapesti állatkertben hosszú ideig zárva tartott Madártelelő ismét fogadja látogatóit. Telente itt gondozzák a melegkedvelő madárfajokat, egyebek mellett a bukázó sasokat, krokodilusmadarakat, koronás darvakat és flamingókat. Ebben az épületben látható az a preparátumgyűjtemény is, amely felöleli hazánk csaknem teljes avifaunáját. Miami városának és a nemrég megrendezett ASTA kongresszusnak ajándékként értékes korallszírti halak kerültek a kert trópusi akváriumába. Az emlősosztály egy aranyakállal gazdagodott.

Könyvespolcra ajánljuk!

A Téli Könyvvásárra több, a természettel foglalkozó könyv jelent meg. A terephatározóként jól ismert és kedvelt — igaz megemelt árú — Fürkész Könyvek sorozat két kötettel is gyarapodott. Az egyik a madarakat, a másik a bogyókat és terméseket mutatja be. Joy Adamson munkája, a Pettyes szifnix nyomában a jól ismert A pettyes szifnix című kötet folytatása. A maeszkakedvelők bizonyára örömmel fogadják a hasznos ismereteket nyújtó, rendkívül tetszetős Barátunk a maeska című kötetet.

SÜNI

BUDAPEST

POSTAFIÓK 48

1363

Észak vándorai

A kietlen, az év nagy részében vastag hótakaróval borított tundra-övezet a hosszúra nyúló téli hónapokban csak kevés állatnak tud táplálékot és menedéket nyújtani. Ezért a hideg évszak közeledtével az ázsiai rénszarvasok vándorlásba kezdenek, nemritkán öt-hatszáz, olykor ezer kilométert is megtesznek azért, hogy a tél megpróbáltatásait a viszonylag enyhébb hőmérsékletű tajgán, fáktól védetten vészeljék át. Követik őket a ragadozók is, ám néhány rövidlábú sarki róka vagy éppen hatalmas fehér farkas dacolva az időjárás viszontagságaival a tundrán marad és sarcot szed az ott maradt kevéske prédaállatból.

Észak-Amerika rénszarvasai, az indián-regényekből jól ismert karibuk szintén vándorolnak. Az északon élő csoportok eurázsiai rokonaikhoz hasonlóan nagy utat tesznek meg. A faj egykor hatalmas tömegekben vonult, a kanadai indiánok szerint előfordult, hogy négy napon és négy éjszakán át megszakítás nélkül hömpölygött a végtelennek tűnő csorda. Azt mesélték, hogy a csapat nem kevesebb, mint huszonötmillió állatból állt! Ha e történet egykor igaz is volt, nap-

jainkban mindez elképzelhetetlen lenne. A karibuk száma, a többi vadon élő állattal egyetemben az utóbbi száz évben igencsak megcsappant.

A jól ismert, télen-nyáron fehér színű jegesmedve a hideg időszakban sem vándorol délre, inkább csak viteti magát az úszó jégtáblákon — látszólag minden cél nélkül. Talán időnként kedve szottyanna egy kis pingvincsemegére, ám e madarak élőhelyétől több ezer kilométer választja el, lévén a pingvinek a déli félteke lakói.

(Az azonban már tévedés, hogy valamennyi pingvin az Antarktisz lakója, hiszen néhány fajuk a trópusi tájakat részesíti előnyben. Ilyen például a kis termetű, Egyenlítő környékén élő galápagosi pingvin is.) Nem egy cet- (bálna-) faj is vándorútba kezd, mielőtt beállna a tél. Az Alaszka partjainál élő, nagy testű, hosszúsárrnyú bálna a Hawaii-szigetekenél tölti a telet. Ott történik a párzás, s ott jönnek világra a borjak is.

Sajnos az intenzív vadászat és a tengerszennyezés következtében évről évre mind kevesebb bálna érkezik a szigetek körzetébe.

A szerző felvételei
Hopárduc

Havasi kecske

Pezsmatulok

Nem egy cetfajt táplálékállatainak elvándorlása készíti a nagy út megtételére. A planktonok, kalmárok, apró halak nyomába erednek e bálnák.

Meglehetősen szokatlan módon viselkedik egy kis feketesapkás, némiképp sirályra emlékeztető madárfaj, a sarki csér. Ő az Északi-Sarkkörön túl, gyakran igen mostoha körülmények között

neveli fel fiókáit, ám télen átvonul az Antarktiszra, azaz átrepüli a földgolyót!

A tundra mohás talajemelkedéseiben fészkelő, nagy testű hóbagoly ha nem is vándorol, de egyes példányai messzire elkóborolnak. Nem egy hóbaglyot megfigyeltek már hazánkban is.

KOVÁCS ZSOLT

Barátunk, a fóka

A jellegzetes testfelépítésű, úszólábú fókák egyaránt megtalálhatók a trópusi és arktikus vizekben. Csaknem minden fajuk a tengereket és világóceánokat lakja, csupán a bajkálfóka választott édesvizet otthonául. Ő a közép-ázsiai hatalmas, csaknem tengernyi Bajkál-tóban él. Sajnos a tó mindinkább elszennyeződik, egyre kevesebb táplálék jut a bajkálfókákhoz. Kiszűrésük után azonban — egyelőre — nem kell tartanunk.

A Földünkön honos 34 fókafajt a rendszertannal foglalkozó kutatók három, egymástól jól elkülöníthető csoportba, szaknyelven családba sorolják. Legismertebb ezek közül talán a fülesfókafélék családja. Ide tartoznak a pesti állatkert patagóniai sörényesfókái épp úgy, mint a cirkuszokból jól ismert és kedvelt, bohóckodó, zsonglörködő, egymásnak labdát dobáló kaliforniai oroszzlánfókák. Fülkagylóik mellett jellegzetességük, hogy hátsó végtagjaik — akárcsak a rozmárok — segítik őket a haladásban, s ezekkel támaszkodni, ülni is tudnak. Erre a fülkagyló nélküli, tulajdonképpeni fókák (ez a fókafélék második családja) nem képesek.

Ők sokkal nehezkesebben mozognak a szárazföldön, mint fülkagylós rokonaik.

A rozmárok az Északi-tengerek legnagyobb úszólábú. Mindkét nem hosszú, szablyszerű agyart visel.

Emiatt egykor, mivel értékük vetekedett az elefántagyarral, sok ezer rozsmárt pusztítottak el.

Sajnos a fókák száma a tenger szennyezettsége és a lelkiismeretlen bőrkereskedelem következtében egyre csökken. Féltő, hogy nem egy fajuk néhány évtized elteltével már csak a múzeumok poros tárlóiban lesz látható.

— kovács —

Finland Adventure Holidays felvételek

Sarki róka MTI felvétel

Jegesmedve Vincze Ottó felvétele

Pingvin Szabó Erika felvétele

Rénszarvas A szerző felvétele

VÁLTS BUNDÁT!

Válts bundát! — adja ki a nagy parancsot a Természet a tundra lakóinak évente kétszer. S ekkor bizony nagy iramban megkezdődik a toll- és prémcsere, nehogy a hideg tél nyári öltözetben lelje az állatokat, vagy éppen fordítva: a téli ruha bizony meleg lenne a rövid, de kellemes nyári hónapokban.

Néhány faj azonban nem vedlik, illetve nem vált menten bundát. A jegesmedve egész éven át hullajtja szőrét, s év végére így lesz teljes a szőrcsere. Neki tehát nincsenek vedlési periódu-

sai. Nem így az izgága, kistestű sarki rókának. Ő minden tavasszal megváltik hosszú, selymes, fehér szőrzetétől, s rövid barnásszürkés csuhát ölt magára.

Vedlés közben meg szinte tarkának tetszik!

A fehér tundrafarkas (ez nem faj, hanem az északon élő fehérfarkas-alfajok gyűjtőneve) télen és nyáron egyaránt fehér, noha nyári szőrzete jóval kurtább.

A havasi nyúl északi populációi télen fehéreké válnak. Szükségük is van a színcserére, hiszen igen sok ellenségük van. Fehérségükkel beleolvadnak a végtelennek tűnő hóbirodalomba, csupán a fülvégeiken marad egy-egy fekete pötty mutatónak. Nyáron pedig előnyösebb a szürkés-barnás szín, így aztán a meleg évszak előtt ismét ruhacsere kerül sor.

A pézsmatuloknak viszont nincs szüksége arra, hogy beleolvadjon környezetébe. Természetes

ellensége alig van, nagy ritkán egy farkasfalka szeretne néhány borjat megkaparintani. Ez azonban vajmi ritkán sikerül, mivel a pézsmatulkok amint megpillantják a farkasokat menten gyűrűt formálnak, kívülre kerülnek a bikák, belülre a borjak és tehének. Egy ilyen „eleven erődöt” megbontani nem csekélység, s ezt a farkasok is tudják jól. Csupán legvégső esetben vetemednek arra, hogy megtámadjanak egy pézsmatulok-csordát.

Az egymáshoz nagyon hasonló két aprócska ragadozó, a menyét és a hermelin — mindkét faj előfordul hazánkban is — egyaránt „kifehéredik” télen az Északi-Sarkkör környékén. Hazánkban csak a hermelin lesz fehér, a menyét télen is megtartja barnás színét. Nyáron a két fajt leginkább méretükről, és a hermelint fekete farkvégéről lehet megkülönböztetni egymástól.

A madarak közül az évszakos tollváltásban talán a hófajdok jeleskednek leginkább. E madarak barna színben pompáznak nyáron, míg télen hófehérek lesznek. Európában két fajuk is él, a sarki hófajd és a havasi hófajd.

Néhány fókafaj, a grönlandi és a kúposfóka kicsinyei fehér színnel jönnek világra. Ez okozza vesztüket, hiszen lelkiismeretlen sintérek még napjainkban is több ezer fókabébit mészárolnak le prémjükért. E fókabőr azonban nem a jól ismert szilzskin, mert e kifejezés kizárólag a medvefókák fiataljainak kidolgozott, ragyogó aranybarna szőrére értendő.

6-16 éves utasaink szíves figyelmébe!

Ha velünk utaztok...

- az első MALÉV-utazásotok alkalmával átadjuk nektek a Fiala Légiutasok Kézikönyvét, amely a repült kilométerek nyilvántartására szolgál, valamint érdekes információkat tartalmaz a MALÉV-ról
- év végén több mint 100 értékes ajándékot sorolunk ki azoknak, akik az év folyamán legalább egyszer a MALÉV-val repültek

Nyerhettek:

- tengerparti üdülést
 - hétvégi utazást a dániai LEGOLAND-be
 - LEGO játékokat
 - ... és még sok érdekes dolgot
- JUNIOR CLUB-tag lehetsz, ha már legalább 3000 kilométert repültél a MALÉV-val:
viselheted a JUNIOR CLUB -jelvényt, tagsági igazolványt kapsz, és további érdekes információkat szerezhetsz a MALÉV-ról
- minden 10 000 km megtétele után elismerő oklevelet és külön ajándékot kapsz

Híd a fiatalokhoz

MALÉV

Amerikai (Hegyesorrú) krokodil

Crocodylus acutus

Egy háromméteres hím és egy két és fél méteres nőstény látható a terráriumban. Három hetente etetjük őket hallal, patkánnyal. Goromba, harapós állatok. Kubából származnak, ahol hétméteres óriás példányaik valószínűleg 100 évesnél is öregebbek.

Pápaszemes kajmán

Caiman crocodylus

Két fiatal, körülbelül 130 centiméteres példány él Pécsen ebből a dél-amerikai krokodilféléből. Könnyebben gondozhatók mint a krokodilok, nem olyan agresszívek. A szabadban éjjel aktívak, nappal többnyire a vízparton napoznak.

Tigrispiton

Python molurus bivittatus

Dél- és Délkelet-Ázsiában élnek ezek az igazi óriáskígyók. Akár nyolc méterre is megnőhetnek. A terráriumban csirkét esznek a még fiatal (három—négyméteres) állatok. Tojásaikat körülgűrűzve védik, és két—három hónapig keltik.

Boa óriáskígyó

Boa constrictor

Közép- és Dél-Amerikában élnek ezek a közepesen nagy, két és fél—négy méter hosszú óriáskígyók. Izomerejükkel megölik áldozatukat, majd a zsákmányt egyben, rágás nélkül nyelik le. Éleveszülők. Akár 30 évig is élhetnek. Nálunk patkányokat esznek, havonta egyszer.

Seltopuzik

Ophisaurus apodus

A páncélos seltopuzik elsősorban a Balkán-félsziget országaiban él. Egyméteresre nő ez a lábatlan, gyíkféle állat. Csigákat, gyíkot, egeret esznek. Nálunk a húst is kedvelik. Nyers marhaszívcsíkokat vitaminokkal és kalcium-foszforikummal megszórva adunk nekik. Tojásaikat a Nap melege kelti ki körülbelül két hónap alatt.

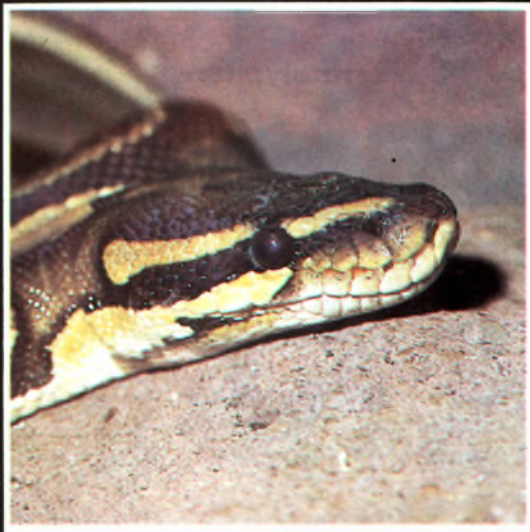
Alligátor (harapós) teknős

Chelydra serpentina

Az édesvízi teknősök közül a legnagyobbak közé tartozik ez az amerikai faj. Ragadozó, lesből támadja meg a halakat, kétéltűeket, vízi hüllőket. Vigyázni kell, hogy takarításakor a fájdalmas harapást elkerüljük. Ritkán jön ki a vízből, néha napozni, vagy a nőstény tojásrakáskor.

Szabó Erika felvétele

Nílusi varánusz

Varanus niloticus

Afrikában él ez a ragadozó óriásgyík. Két—két és fél méter hosszú, a mieink még fiatal állatok. A fogságot megszokva nem haragnak, de mozgásigényüket csak rendszeres sétáltatással tudjuk kielégíteni. Néha áldozatul esnek a nílusi krokodilnak, de gyakoribb, hogy a kis krokodilokat eszi meg valamelyik varánusz. A krokodilszülők ezért keltség őrzik a fészket, s utána fogaik között viszik a fiatalokat. Hetente kétszer kisebb patkányokat esznek.

Királypiton

Python regius

Afrikában honos ez a kisméretű (100—120 centiméteres) óriáskígyófaj. Nagyon hasznos tagja a fás szavannák, őserdők életközösségének, ezért pusztítása, befogása ma már tilos. Sajnos sok helyütt mégis megirtult. A rágcsálók irtása miatt pedig fontos szerepe van a biológiai egyensúly fennmaradásában.

Ha megfogják és megijed, összetekeredve labdát formál testéből, amelynek belseje rejti fejét.

Leguánok

Iguana iguana

A latin-amerikai zöld leguánok növényi és állati eredetű táplálékot egyaránt esznek. A másfél méteres óriásgyíkok a fák ágain, a lombkoronában tanyáznak. Tojásaikat az avar alá rakják, ahol a korhadás és a Nap melege kelti ki a kis leguánokat. Nálunk kis patkányt, salátát, túrót stb. esznek. Lassan szelídülnek meg, de ápolójukat rövid idő után felismerik, és még azt is eltűrik, hogy napoztatásra kivegyük őket a terráriumból.

Tokee gekkó

A pötytös gekkónak is nevezett tokee Délkelet-Ázsia lakója.

Tapadó készüléke segítségével (az ujjain levő bőrlébenyek mikroszkópikus horgaival) még az üvegen, mennyezetben is tudnak futkosni. Rovarokat esznek, ezért ha beköltöztek a házakba, hasznosak is lehetnek. A hímek védik a területüket, ahova a nőstényt engedik csak be. A párzás után néhány nappal az anyaállat a falra ragasztja két tojását, gondosan kiválasztva a legmegfelelőbb hőmérsékletű, páratartalmú helyeket.

Hosszú teju

Tupinambis teguixin

Dél-Amerikában él ez a ragadozó, másfél méteres gyík. A tejüfélek tojásaikat szívesen rejtik természetvárák üregeibe, ahol azután a természet befalazzák, így biztonságban kelnek ki a fiatalok. Hogy hogyan jutnak ki a várból, az viszont rejtély. A kifejlett állatok kígyót, békát, rovarokat, kisemlősöket fogyasztanak.

A mi állataink még fiatalok, aránylag szelídek, de egymással sokat verekednek. Szívesen fürdenek, és ügyesen másznak fára.

Lágyhéjú harapós teknős

Trionyx sinensis

A páncélját bőr borítja ennek a ragadozó víziteknősnek, a páncél szélei pedig hajlékonyak. Ez a faj Ázsiában él, de rokonai más kontinensen is megtalálhatók.

Áramvonalas, lapos teste, úszóhártyái segítségével ügyesen úszik, orrán kis nyúlvány segíti a légzését. Halakat, békákat, vízimadarakat eszik. Gyakran vadászik lesből, az iszapba ássa be magát, hosszú nyakát hirtelen kilökve kapja el zsákmányát.

LIPPENSZKY GÁBOR

A szerző felvételei

MEXIKÓI VÍZIJÁTÉK

Díszállat-kereskedésben néha láthatsz egy egészen különleges állatot, a mexikói axolotl (Ambystoma mexicanus). Az axolotl azték eredetű szó, jelentése vízijáték. Ez a kétlábú Mexikóvárostól délre, a Chalco- és Xochimilco-tóban és azok mellékcatornáiban él. Szaporodása egész meglepő: lárvá állapotban válhat ivaréretté. Hossza elérheti a 28--30 centimétert. Bőre kékesfekete alapszínű, márványozott, fekete elmosódott pontokkal. Gyakori a fehér, úgynevezett albínó változat is, amelynek szeme és kopoltyúi a bennük keringő vér miatt pirosak. Törzse hossz-szúra nyúlt, a farka oldalról összelapított, és rövid végtagjai vannak. Elülső pár lábain négy, a hátsókon öt ujj van. Bőre mirigyekben gazdag, és általában nagyon fényérzékeny. A fehér axolotl a fény hatására teljesen megfeketedik. Kopoltyúval lélegzik. Három pár kopoltyúja van, melyek a fej mögött állnak ki a test felületéről, mint elágazó bőrfüggelékek.

Általában lusta, és nehézkesen mozog. Az axolotl kizárólag állati táplálékkal él, szereti a bolharákokat, kis vízicsigákat, kagylókat, vízbolhákat, kis ebihalakat. Tubifex-szel és marhahússal is etethető. Némi szerencsével akváriumi körülmények között is szaporodhat. Megfigyelésem szerint egyéves kora körül válhat ivaréretté. A nőstény a hátulsó lábával megkapaszkodik egy növényen, és a levelekre ragasztja petéit. A pete gömbölyű, körülbelül két milliméter átmérőjű, és két kocsonyás burok veszi körül. A külső burok a vízben erősen megduzzad, ez védelmül szolgál a benne fejlődő lárváknak. A peték a hetedik napon megnyúlnak, és 12--16 nap között kelnek ki.

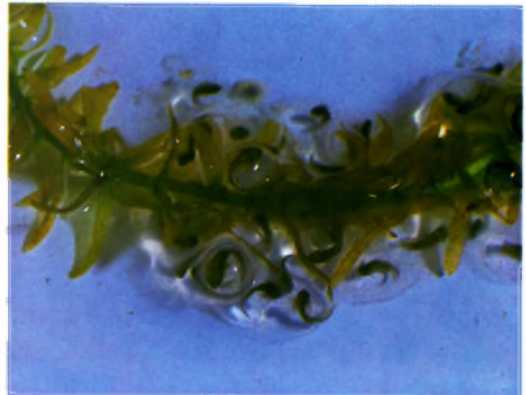
A lárvá hossza 8--10 milliméter, ekkor még nincs lába. Kezdetben minden kis axolotl sötét színű, amelyiknek piros a kopoltyúja, abból fehér színű lesz. Mikor eléri a három centiméteres nagyságot, tehát a két és fél hetes kort, akkor kezd növekedni az első pár lába. Az ötödik héten

*Vízi János felvételei
Fehér axolotl*

Fekete axolotl

A hetedik napon a peték megnyúlnak

fejlődik ki a hátsó pár láb. A hatodik, hetedik hét után a lárvá alakja felveszi a végleges formáját, akkor a hossza öt centiméter, féléves korukra pedig eléri a maximális testhosszukat.

BENKÓ ZOLTÁN
Kafka Margit Gimnázium I. d

GYEREKEK !

Szórakoztató játékok, játékos tanulókísérleti készletek
széles választékával várunk benneteket boltjainkban:

Budapest VIII., Rákóczi út 5.
Budapest VI., Népköztársaság útja 12.
Debrecen, Csapó utca 72.
Pécs, Szalai A. utca 12.

Győr, Munkásőr utca 77.
Zalaegerszeg, Stadion u. 2.
Szeged, Csongrádi sugárút 104.
Miskolc, Korvin O. utca 11.

JÁTÉKBAN, TANULÁSBAN BARÁTOD A TANÉRT

Országos Tanszergyártó és Értékesítő Vállalat
Budapest Szentkirályi utca 8. Telefon: 383-744

mini
GÜN

Topálovits Pál
**AZ
ANTARKTISZ
MEGHÓDÍTÁSA**

AZ ERBUS, AZ ANTARKTISZ
MŰKÖDŐ VULKÁNJA!

1821-BEN BELLINGSHAUSEN KAPITÁNY A DÉLI SARKVIDÉKEN ELSŐKÉNT FEDEZTE FEL SZÁRAZFÖLDET...

EGY SZIKLÁS MEGYCSÜCS!

TÁVOLABB PEDIG TOVÁBBI HEGYEK... TEGYÉK DÉLRE NAGYOBB SZÁRAZFÖLD TERÜL EL.

FELSZÁLLOK!

A BELSŐ TERÜLETEK FELDERÍTÉSÉRE REPÜLŐGÉPEKET HASZNÁLTAK.

A KONTINENSEN ÁTKELT CSOPORTOT A DÉLI-SARKRA ÉRVE VALÓSÁGOS TÖMEG: A SARKI ÁLLOMÁS SZEMÉLYZETE, FÉNYKÉPESZEMEK, RIPIRTEREK FOGADTÁK. 1958. JANUÁR 24-ÉN INDULTAK TOVÁBB, ÉSZAK FELÉ, A VILÁG TÚLSÓ OLDALÁRA...

KERESTÜNK A KONTINENSEN...
NEMEN, EGYIK PARTTÓL...
MÁSIKIG, IGY FELKUTATHATJUK
A WEDDEL-TENGER ÉS A DÉLI-SARK KÖZÖTTI, ÉRDEKES TERÜLETET.

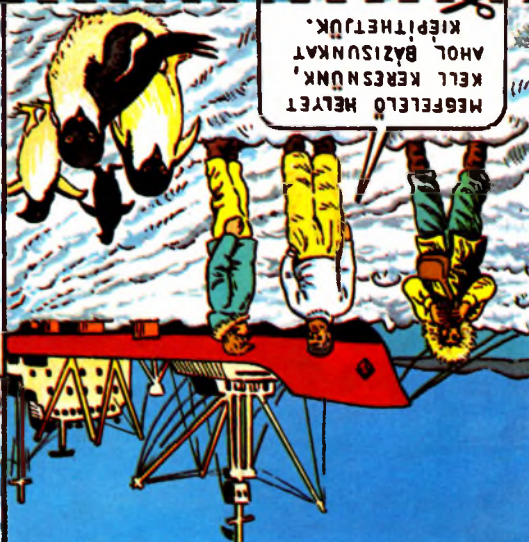
VIVIAN FUCHS ÉS EDMUND HILLARY (A MOUNT EVEREST MEGHODÍTÓJA) NAGYSZABÁSÚ EXPEDICIÓRA KÉSZÜLTEK...

A KUTATÓK FÖLDMÉRÉSEKET VÉGEZTEK,
FELTÉRKEPEZTÉK A HÉGYEKET...

A LÁNCTALPAS TEREPJÁRÓKARAVÁN MEG-
INDULT A SARK FELÉ...

HOSSZÚ A SORA A FELFEDEZŐK NEVÉNEK,
AKIK EGYRE MÉLYEBBEN HATOLTAK BE A
DÉLI-SARKKÖRÖN TÚLRA ÉS NYOMULTAK
KÖZELEBB A SARKPONTHOZ...

MEGFELELO HELYET
KELL KERESNÜNK,
AHOL BAZISUNKAT
KÉPÍTHETJÜK.

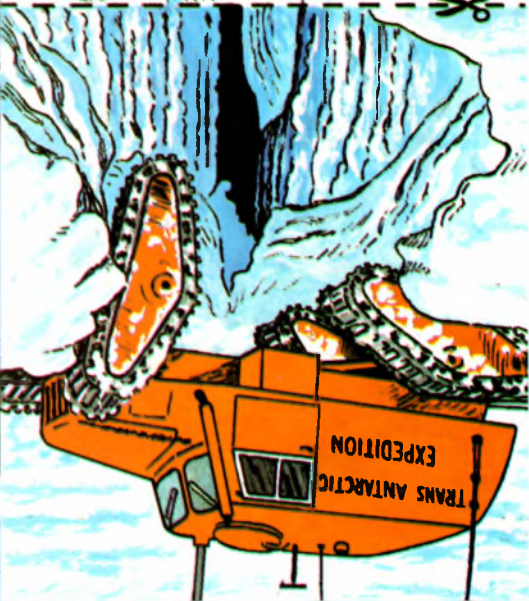
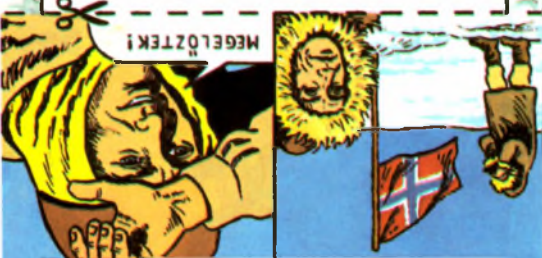
AZ ANTARKTISZON AZÓTA SZÁMOS KUTA-
TÁLLOMÁS LÉTÉSÜLT. AZ 1957-SŐ. ÉVI
NEMZETKÖZI GEOFIZIKAI ÉV KERETÉBEN A
TUDOMÁNY MEGKEZDTE A KÖNTINENS
VÉGLEGES MEGBŐVÍTÉSÉT...

A XX. SZÁZAD ELEJÉN, AZ AKKORI IDŐK KÉT LEGTAPASZTALTABB SARKUTAZÓJA, AZ ANGOL SCOTT...

HILLARY CSOPORTJA A ROSS-TENGER FELŐL, AZ ANTARKTISZ MÁSİK PARTJÁTÓL INDULT. ÉLELMISZER- ÉS ÜZEMANYAGRAKTÁRAKAT HE- LYEZTEK EL AZ EXPEDÍCIÓ ÚTJÁNAK MEG- KÖNYVÍTÉSÉRE.

...ÉS A NORVÉG AMUNDSEN VERSENYRE KÉLT EGYMÁSSAL A DÉLI-SARK ELÉRÉSÉ- NEK ELSŐSÉGÉÉRT.

AMUNDSENK 1911. DE- CEMBER 15-ÉN KITÜZ- NAPPAI KÉSŐBB ÉRT JÁT A DÉLI-SARKON. TÁRSA...

AZ ANGOLOK A ROSSZ HŐVIZSZONYOKKAL, RENDKÍVÜLI HIDEGSEL KÜZDVE, VÉGÜL MÁR SZÁMUKAT MAGUK HÚZVA HALADTAK...

A JÁRMŰVEKET ÖSSZEBŐTÖZTÉK, IGY HA VALAMELYIK SZAKADÉKBA ZUHANT, KI LEHETETT VONTATNI...

A Föld vadállatai

Érdekessegek, furcsaságok az állatok életéről, szokásairól!
Szeretnéd tudni, hogy mitől van mentolos illata a KOALA macinak?
Hogy kerül egymás mellé a TIGRIS és a MEDVE csontváza?

Színes fotók az állatokról eredeti környezetükben!

A Planétás Szafari sorozat kártyái Neked és a Hozzád hasonló kíváncsi gyermekeknek készültek.

Kapható a Művelt Nép Könyvterjesztő Vállalat boltjaiban, az egész országban.
A budapesti gyermekek a Hobbikönyvek boltjában vásárolhatják meg a XIII. ker.
Sallai I. u. 22/b címen.

MINDEN HÓNAPBAN ÚJ ÉLMÉNYEK VÁRNAK RÁD!

 **Művelt Nép
Könyvterjesztő
Vállalat**

Napról napra vendégváró

A JUNIOR VENDÉGLÁTÓ!

A főváros kerületeiben egyéni,
elvihető ebédet és vacsorát szolgálunk ki

a JUNIOR KONYHÁKBAN.

Gyerekek részére is vállaljuk
az ebéd ételhordó edénybe történő tálalását.

Házias ízek, mérsékelt fűszerezés

a JUNIOR VENDÉGLÁTÓ ÉTELKÍNÁLATÁBAN

Előfizetést egy hétre, 5 napra
a tárgyhatet megelőző hét hétfőjén
fogadunk el valamennyi konyhánkban.
Vendéglátó szolgálatunk minden felvilágosítással
rendelkezésre áll
a 425-935 telefonszámon.

VÁRJUK VENDÉGEINKET!

Az ördögszántás virága

„Élt a Szársomlyó-hegy aljában egy Harka nevű boszorkány. Olyan szép lánya volt, hogy maga az ördög szeretett bele. Harka azt mondta az ördögnek, hogy csak akkor adja neki a lányát, ha sötétedéstől kakasszóig felszántja a hegyet! Az ördög neki is látott. Tüzes kakas és fekete kandúr húzta az ekéjét, csak úgy szikrázott a kemény mészkő. A boszorkány látta, hogy az ördög gyorsan halad, ezért addig ügyeskedett, amíg a falu összes kakasa megszólalt jóval hajnal előtt. Az ördög dühödten elhajtotta ekéjét, és ahol az a földre csapódott, feltört a harkányi hévíz. Az ekevasra tapadt föld messzire repült, és abból lett a Beremendi-hegy. Az ördög munkája ma is látszik, és itt-ott talán macskanyomokat is találni...”

Ez az „ördögszántotta” hegy messziről nézve is nagyon érdekes. Hát még ha mászni kezdünk fölfelé! Egészen izgalmas élővilágot találunk itt. Ha megkeresed Magyarország térképén, akkor magad is rájöhetsz, hogy miért. Az ország legdélibb fekvésű hegye ez, így az éghajlata kicsit hasonló a dél-európai mediterrán vidékekéhez. Nem csoda ezek után, ha a Szársomlyón több olyan növényt is találunk, amit az ország más területén nem.

Január közepe táján, amikor máshol még morcos fagyok vannak, a Szársomlyó kezd éledezni. Kidugja fejét egy egészen kicsi virág, a magyar kikerics. A legkorábban nyíló vadvirágunk. Három-négy hétig lehet látni fehér virágait. Két, esetleg három tölevelet hoz, amit arról lehet

felismerni, hogy kicsi fehér szőrök vannak az elein. A virág áprilisra-májusra már termést is érlel, és lassan visszahúzódik föld alatti hagymagumójába.

A magyar kikerics fokozottan védett növény. Nagyon értékes, hiszen hazánkban csak ezen az egy helyen él. Az Adriai-tenger partvidékén még találkozhatunk vele, de máshol nem. Külön érdekesség, hogy a Szársomlyón találták meg először.

Ezt a kedves virágot komoly veszély fenyegeti! Nem az állatok miatt, hiszen azok tudják, hogy mérgező. Nem is a kirándulók miatt, mert ők általában vigyáznak rá. Annál inkább veszélyben van a mészkőbányászat miatt! A hegy úgy nézett ki régen, mint egy alvó dinoszaurusz pikkelyes háta. Mára a bánya egy tátongó sebet harapott ki a hegy oldalából, és emiatt egy növényfaj már kipusztult, és újabb kettő helyzete bizonytalanná vált. Köztük a kikericsé is.

Megmentéséért mindent megpróbálnak. A bánya is másfelé terjeszkedik már. A kikerics magját azonban még senkinek sem sikerült kicsíráztatnia. Az áttelepített példányok szomorúan eldegélnek ugyan, de nem szaporodnak. Még a szomszéd hegyen sem, pedig annak hasonló az éghajlata, mint a Szársomlyónak. Lehet, hogy egy kicsi legyejecske képes beporozni a virágot, és az csak itt él.

SZILÁGYI LÁSZLÓ
Németh Ferenc felvételei

Állattemetők

Nagyon jól emlékszem rá — pedig egészen kicsi voltam —, amikor egy augusztusi reggelen a nagyapám kertjében kószálva találtam egy halott feketerigót. Ez volt első találkozásom a halállal. Hallani már korábban is hallottam róla, sőt azt is tudtam, hogy vannak temetők, és haláluk után ide kerülnek az emberek. De halottat előldig még sohasem láttam.

Kétségbeesve rohantam a nagyapámhoz a hírrel. Jött is velem rögvest, én meg szorosan fogtam a kezét, és szaporáztam a lépteimet.

— Na, hol a rigó Kiscsibém? — vonta össze szemöldökét.

— Hát itt — bökte az óriási diófa felé. S valóban alatta hevert a kiterjesztett szárnyú madár. Egy ideig szótlánul néztük a kis halottat. Teste körül rengeteg apró virág bontogatta éjszakára bezárt szirmait.

— Temessük el! — kértem. — Temessük el nagyapapa!

— Jó, temessük — hagyta rám. — Nézd má' ippeg olyan vagy, mint öreganyád. Az is itatja rögtön az egereket ha baj van. Na gyerek, hozom az ásót, te meg addig szedj inkább egy csokor virágot, rátesszük a sírra.

Hamar elkészültünk a munkával. Nagyapám épp csak megfordította párszor az ásót, már kész is volt a sír. Én meg nagy buzgalommal kétszer akkora csokrot kötöttem, mint amekkora szegény madárka volt. El is sirattam, ahogy illik, csak akkor vettem észre a mosolyt nagyapám bajusza szegletében. Nem értettem. Meg is kérdeztem rögtön, hogy min somolyog egy ilyen áhítatos pillanatban.

— Hát rajtad lelkem — tömögette a pipáját nagy gondosan. — Hát teneked azt tanítják ott Pesten a szüleid, hogy el kell temetni a rigókat?

Biztosítottam róla, hogy ez életem első temetetlen rigója, a többi, akit eddig láttam mind a fákon repkedett. De ha meghalnak, és én épp nem vagyok kéznél, valószínűleg van aki eltemeti.

— Ejnye gyerekem, hát nem úgy van az. Eltemeti azt az anyatermészet. Vagy táplálékául válik más állatnak, tovább éltetve azt.

— Itt a faluban nincs is az állatoknak temetőjük?

— De van egy dögkút a falu végében, oda viszik az elhullott állatokat, de a Boriska cicát én is a kert végében ástam el, amikor tavaly megdöglött. Addig nyúzott az öreganyád, de igaz ami igaz, nekem sem akaródzott kivinni a dögkútba. A rigótemetés után jó pár évig nem találkoztam a halállal, így halott állattal sem. Amikor pedig igen, sajnáltam, hogy nincs kertem ahová a saját

kedves állatom temethetném. Külföldön vannak állattemetők, ahová az emberek eltemethetik kutyusukat, macskájukat, madarukat. Nálunk állítólag nincs rá igény, pedig elvileg bárki létesíthetne állattemetőt. Így vagy a kukába dobja egykori kedvencét, vagy átadja az Állatifehérje Takarmányokat Előállító Vállalatnak, ki-ki érzelmeinek megfelelően. Én szeretném, ha lenne egy kert, ahová el lehetne temetni őket, és a sírjukon sok-sok virág nőne, mint az egykori rigó körül.

PÁLVALVI DOROTTYA

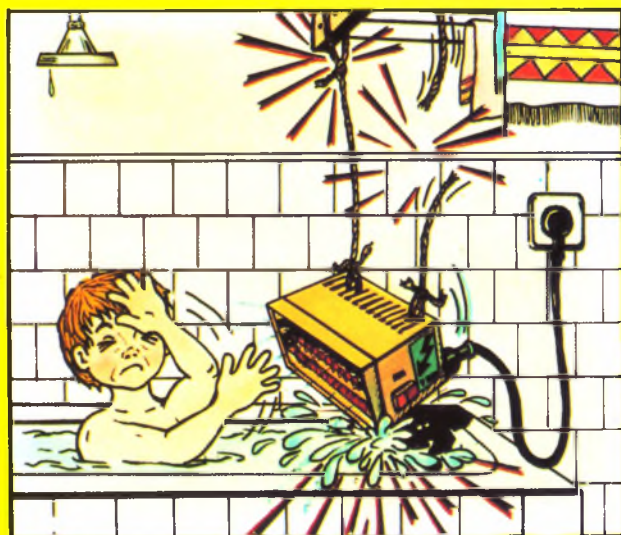
Jiri Brunik, Jan Vanek és Varga József felvételei

Gyerekeket ne engedjük villamos készülékkel játszani!

Leszakadt vezeték megközelítése életveszélyes!

Fürdőszobában villamos hőfejlesztő készüléket csak biztonságosan felerősítve, megfelelő magasságban szabad elhelyezni!

Jó szemed van?

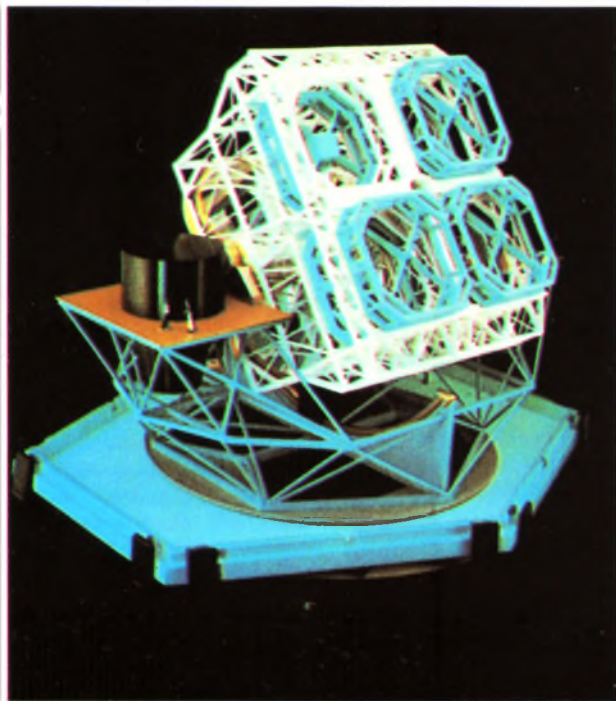
A szem, az amatőr csillagász munkaeszköze, a legjobb és legfontosabb érzékszervünk. Csodálatos tulajdonságairól oldalakat lehetne írni. Az alábbiak segítségével most szemed élességét próbálhatod ki.

A látás élességét, vagy más szóval a szem felbontóképességét ívpercekben mérjük. Az ívperc a fok hatvanad része. Egy ívperc a látószöge annak a tárgynak, amelynek két széléről a szemedbe érkező fénysugarak egy ívperces szöget zárnak be. Ha a mellékelt ábrát nyolc méter távolságból nézed, a számok éppen ívpercekben adják meg a fekete-fehér csíkok szélességét.

Állapítsd meg, hogy az alul elmosódott folt hol válik szét fekete-fehér sávokra, s ez milyen látószögnek felel meg! Ez a szög lesz a szemed felbontóképessége.

Ha egy ívpercnél kisebb értéket kaptál, akkor

Különleges távcső modellje az Egyesült Államokból Sky and Telescope felvétel

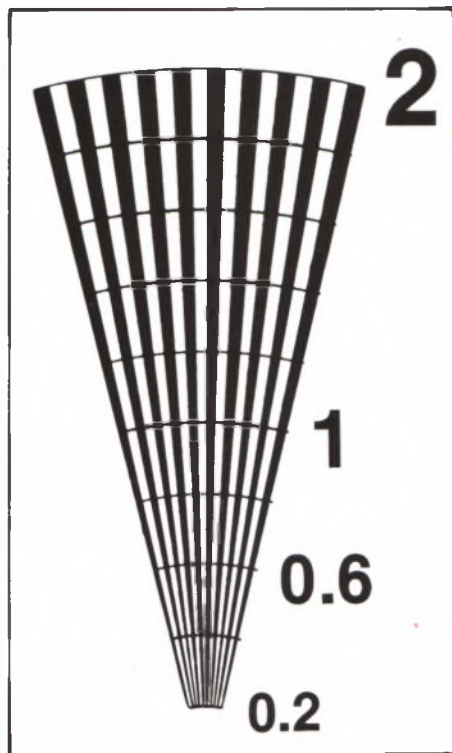

nagyon jó szemed van. 1,0--1,3 ívperc is még jó szemet jelent. 1,3--1,6 ívperc közepes, az 1,6 ívpercnél nagyobb értékek rossz felbontóképességet jelentenek. Ha még az ábra tetején, két ívpercnél sem látod különállónak a fekete-fehér csíkokat, akkor feltétlenül menj el szemorvoshoz, mert szemüvegre van szükséged!

A csillagászati távcsövek felbontóképességét az ívperc törtrészeiben, ívmásodpercekben mérjük. Egy ívperc egyenlő 60 ívmásodperccel. (Hány ívmásodperc egy fok?) Az ívmásodperc már nagyon kicsi szög. Egy ívmásodperces szög alatt látszik egy húszfilléres éle körülbelül 200 méterről.

A jó minőségű lencséből készült távcsövek felbontóképességét úgy lehet meghatározni, hogy a 12-t el kell osztani a távcső centiméterben mért átmérőjével. Így egy hat centiméter átmérőjű távcső felbontóképessége éppen két ívmásodperc. (A távcsövek felbontóképességét a levegő állapota is leronthatja. Egy ívmásodpercnél jobb felbontást csak nagyon nyugodt légkörben lehet elérni.) A távcső felbontóképességét ismerve meghatározható, hogy milyen szögtávolságú kettőscsillagokat érdemes megfigyelni.

JUHÁSZ TIBOR

VILLANÁSOK

Macska bajok

Azt, hogy a macskák sem „hét életűek”, ők is könnyen megbetegedhetnek bizonyára tudod, talán tapasztaltad is. A kezdő állattartók számára nehéz megítélni, hogy melyik tünetek lényegtelenek, és mi az, amire érdemes odafigyelni, előfordulásuk esetén állatorvoshoz fordulni.

Hányás, hasmenés, étvágytalanság esetén nem kell azonnal kétségbeesni, egy-egy alkalommal természetes lehet, hiszen a gyomorba került emészthetetlen anyagoktól, szőrtől a macska így szabadul meg; a hasmenést tej, nyers máj, szardínia is okozhatja. Figyelemre méltó viszont, ha ezek a tünetek állandósulnak, levertséggel, bogyadtsággal járnak együtt. A kellemetlen szájszag, gyakori vakarózás, hirtelen változás a viselkedésben is mind-mind betegséget jelenthet. A koncentrált szőrhullás, különböző elősködők, szem- és orrfolyás, tüszögés jól észlelhető, önmagukért beszélő tünetek, akárcsak a különböző sérülések.

Gyakori macskabetegségek a különböző hurutok, gyulladások, sérülések, de éppúgy előfordulhat közöttük agyvérzés, sérv, ekcéma, cukorbetegség, sőt rák is, mint embereknél. Influenzások is lehetnek. A macska fertőző betegségei (gyomor- és bélgyulladás, hashártyagyulladás, macskanátha, Aujeszky-betegség, vesztesség) ellen többségében lehet védekezni védőoltással.

LOVAS ÉVA

Olajus Andrea felvétele

Orchideák

Orchideák! Ha ezt a szót hallod, megdobban a szíved. Értethető, hiszen ezek a virágok a kedvenceink közé tartoznak. A virágüzletekben szép díszdobozba csomagolva kapható orchideák már az üvegházakban nevelt trópusi fajták egyedei.

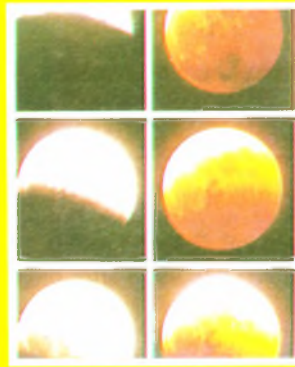
A hazánkban található fajok a kosborfélék nagy fajszerű családjához tartoznak. Földlakók, gyökérből módosult kettős gumójuk van. (A trópusokon élők nagy része fán lakó — epifiton — faj.)

A kosborfélék hazánkban elég ritkák. Különlegesen szép például a rigópohár, vagy más néven boldogasszony papucs, ez a növény erdőkben él. A madársisak szintén erdei faj. Ugyancsak erdőben található a füles kosbor. Az agárkosbor réteken fordul elő. Van a Mecsekben egy preglaciális maradvány is, ez a majomkosbor. Sorolhatnánk a sort tovább, hiszen még sok változatuk van.

Ha találsz valahol néhány szálat, ne tépd le! Fényképen örökítsd meg, és így tedd el gyűjteményedbe, hiszen valamennyi orchidea szigorú védelem alatt áll!

SZEGVÁRI GUSZTÁV

Adamaski Sarolta felvétele

Holdfogyatkozás

Február 20-án este ritka csillagászati jelenséget, holdfogyatkozást figyelhetünk meg. Ezt a jelenséget csak teleholdkor láthatod, amikor a Föld árnyéka a Holdra vetődik. Ilyenkor a Nap, a Föld és a Hold egy egyenes mentén helyezkedik el, ahol a Föld van középen. A holdfogyatkozás rövid idő alatt játszódik le. Az egyik órában még a fényes teleholdat, a másikban már csak a Hold halványvörös korongját láthatjuk.

A mostani fogyatkozás a kora esti órákban lesz. Próbáld te is megfigyelni a jelenséget, ha van kisebb távcsöved, azzal.

A fogyatkozás napján a Nap 17 óra 14 perckor nyugszik. A Hold valamivel előbb, 17 óra 12 perckor kel fel a keleti látóhatáron. A kelő teliholdat már teljesen beborítja a Föld árnyéka. Ezt a jelenséget nevezük teljes holdfogyatkozásnak. A Holdon azonban a teljes árnyék sem sötét, mert a Föld légkörén áthaladó napsugarak elhajolnak, és egy részük eljut a Hold felszínére. Néhány perccel felkelte után a Hold kezd kilépni a Föld teljes árnyékából. Ez egyben a teljes holdfogyatkozás végét jelenti, amely 17 óra 16 perckor következik be. Ettől kezdve csak egyre kisebb részére esik az árnyék. Ilyenkor részleges holdfogyatkozásról beszélünk. Böven lesz idő megfigyelni, hogy hízik meg a Hold tányerje. Amikor égi kísérlón egészen kilép a Föld árnyékából, teljesen láthatóvá válik a telihold, véget ér a részleges fogyatkozás is.

VASNÉ TANA JUDIT

Sterne und Weltraum felvétel

Mos-e a mosómedve?

A mosómedve (*Procyon lotor*) kistermetű prémis ragadozó, eredeti hazája Észak-Amerika, de Európában is megtalálható. A fogságot jól viseli, így az állatkerteknek csaknem olyan népszerű látványossága, mint a majom. Bohóckodik, a fákon akrobata módjára ugrál és szaladgál. A kapaszkodásban hosszú farka segíti. Bundája sárgásszürke, feketével vegyítve. Farka szürkés-sárga, sötétbarna csikozással. Hosszú, puha bőrű ujjjaival állandóan kutatgat. Az élelemdarabokat és a „keze ügyébe” kerülő tárgyakat mancsai villámgyors mozdulatával forgatja mielőtt félredobná vagy megenné. S mivel ezt a szokását főleg vízparton vagy állatkerti medencénél gyakorolja, azt a látszatot kelti, hogy „használat előtt” mindent megmos. Valójában közel sem ad ennyit a tisztaságra...

Jellemző példája a mindenévőknek. Remek úszó. Kedvenc táplálékait, a békát, folyami rákot, siklót, kagylót a vízből halássza ki. A szárazföldön sem hal éhen, mert a dióféléket, makkot, magvakat, gyümölcsöt, egeret, rovarokat, madártojást is jóízűen fogyasztja el. A hidegebb égövben téli álmat alszik, rendszerint faodúban. Nösténye májusban fial. 4-5 kölyköt hoz a világra, amelyek 4 hónapos korukban már képesek önállóan beszerezni táplálékukat.

LIPINSZKY KÁROLY
Matyikó Tibor felvétele

Neked is lehet törpefád

Aki most ismerkedik a bonsaifák nevelésével, először örökzöld növényvel kezdje. Eleve érdemes törpebb jellegű fajt illetve fajtát választani. Például: a *Chamaecypariss wisseilii*, *Pinus mugo pumilio*, *Juniperus chinensis* (álciprus, törpefenyő, boróka) fajokat. A latin nevet azért közöljük, hogy a faiskolában könnyebben tud azonosítani.

A csemetéket kicsi cserépbe célszerű ültetni. Pont akkorába, hogy beleférjen a gyökérzet. Legjobb a szabadban tartani, cserepestül a földbe süllyesztve. Így télen sem fagy át a földlabdája.

Évente egyszer át kell ültetni! A hosszú gyökereit kurtítsd meg, de vigyázza, hogy maradjon is belőlük. A lombkorona kialakítását metszéssel és drótozással végezheted. Metszeni évente egyszer kell, tavasszal vagy ősszel. Az örökzöldeket inkább ősszel szokták. A drótozás időszaka azonban a tavasz. Az ágakat kell betekerni (0,8-es dróttal) egészen a hajtás csücséig olyan formájúra, amilyenre tulajdonosa akarja. A drótot nyáron lehet levenni, amikor a hajtás megfásodott és olyan formát vett fel, amelyet szeretnél volna.

KOCSIS ZSUZSANNA
Bán Géza felvétele

A mandzsu macska

1986 telén a távoli Koreai Népi Demokratikus Köztársaságból értékes állatszállítmány érkezett a budapesti állatkertbe. E szállítmány igazán bővelkedett ritka fajokban, s közöttük volt egy pár, állatkertekben csak néhol látható mandzsu macska is. Noha a madzsu macska a bengáli törpemacska egyik alfaja — igaz, néhány rendszertanlan foglalkozó kutató önálló fajnak tekinti —, méreteit tekintve korántsem nevezhető „törpének”, lévén termetre nagyjából akkora, mint a hazánkban is honos európai vadmacska. Testhossza 65-85 centiméter, súlya két és fél — hét kilogramm.

A mandzsu macska bundája tömött, télen viszonylag hosszú szőrű. Színe világos krémszín, barnás foltokkal, csíkokkal mintázva.

Az alfaj a Szovjetunió, Kína és Korea egymással határos területein él, bár a Szovjetunióban meglehetősen ritka.

Általában a síkvidéki erdőket kedveli, de alkalmasint 500 méter magasságig felhatol. A nöstény mintegy 60 napig tartó vemhesség után egy-négy kölyköt hoz a világra. A kicsik — miközben elsajátítják a táplálékszerzés csinját-bínját — nyolc-kilenc hónapig maradnak anyjukkal. A mandzsu macskák kisebb emlősökkel, madarakkal táplálkoznak, ám ínséges időkben egyes példányok halat is fognak.

K. Zs.
A szerző felvétele

Mammutagyar nevű érdekes kőzetre bukkantam — írja levelében Vánkos Éva kiskunhalasi olvasónk.

— *Dunaföldváron találtam rá. A kő sima, könnyen töredezik, színe fehéresrózsaszín és benne egy barna folt látható. Lehet-e ez a kipusztult mammut maradványa?*

— Lehet! A Duna kikutort kavicsaiban, kavics teraszai-ban is sok „öslénymaradvány” található. A mammutfogak vagy más állati maradványok a kovasav hatására lesznek kovesedettek, de ezek nem kőzetek. Fossilizálnak is nevezik. Lehetnek maradványok, lenyomatok, köbelek és hasonlók. A meghatározáshoz feltétlenül látni kell, hogy mit találtál. Javasoljuk, hogy mutasd meg tanáraidnak, bizonyára segítségredre lesznek.

— **Képes-e az emberhez hozzászokni a lepke?** — kérdezi levelében Jenői Veronika monori olvasónk.

— *Több éve figyelem a lepkéket. Az Atalanta lepke többször ugyanarra a helyre szállt le, s mintha szelídebb lenne.*

— A lepke oda száll, ahol erjedő, bomló anyagot talál. Különösen az alkoholosan erjedő gyümölcsöket szereti.

Gyakran szívogatja, amitől be is rüg. Valószínű, hogy megfigyelt lepkéid azért szálltak ugyanoda, mert ott erjedő, bomló anyag van, s amikor a lepke pityókás volt, akkor tünt barátkozónak.

— **A légy a fekete és a barna színt kedveli** — írta megfigyeléséről Spiesz Andrea budapesti olvasónk.

— *A Süni technika rovat „Rovarok és színek” című barkácsátvételt én is megcsináltam. A doboz átlátszó fóliával vontam be, majd legyet tettem alá. A légy először a fekete, majd a barna színt kereste meg. Amikor megráztam a dobozt a légy visszament a feketére.*

— Egy megfigyelést többször meg kell ismétlni. Egy megfigyelés ugyanis lehet téves is és a rovar is beesaphat, de mondjuk tíz rovar már nem. Ha pedig megfigyelsz valamit, keresd az okát. Vajon a legyed miért szállt a feketére? Várjuk további megfigyeléseidet és azok magyarázatát vagy kérdéseit.

— **Nagyon szeretem az állatokat, de nekem sajnos semmilyen nincs! Ha valaki tudna nekem egy állatot ajánlani, kérem írjon!** — írta Imre Viktória Kétekerőz. Dózsa Gy. u. 29/b, 4486.

— **A régi kutyám elpusztult, de a mostanít nem szeretném elveszíteni. Milyen segítségért kell a legjobban féltennem?** — kérdezte Ulrich Erzsébet Bábórnáról.

— A kutyát talán a veszteségtől, a békéltől, a gyomor- és bélbántalmaktól és a bőrbajtól kell leginkább félt-

Udvari Gábor felvétele

ned. Éppen ezért vidd el feltétlenül állatorvoshoz, és oldtasd be kedvencedet a kötelező védőoltásokkal!

— **Egy húszhónapos angol szetter kanom van. Szeretnék hozzá egy szukát. Mennyi idős legyen?** — kérdezte Terjek Szilvia budapesti olvasónk.

— A húszhónapos kan mellé egy egy évet betöltött, de két évnél fiatalabb szukát vegyél. Így bőséges, szép szaporulat-ra számíthatsz.

— **Azt szeretném megtudni, hogy nimfapapagájok párban is taníthatók-e beszédre** — kérdezte Bartelmesz Ditta pécsi olvasónk.

— Sem a nimfa-, sem más papagáj nem tanul meg beszélni, ha párban van. A papagájok hangutánzók (tehát nem beszélnek!), és ha egymás hangját hallják, akkor azt utánozzák. Csak akkor sikerül többé-kevésbé utánozniuk a beszédet, ha csak azt hallják.

— **Van egy pár kacagógerlem. Nemrég az egyiknek a bal szárnytöve megkékült. Mi történhetett vele? Hogy lehet gyógyítani?** — kérdezte Szabó György Mezőcsatoról.

— Javaslom, hogy a madár szárnytövében talált kék foltot

kend be néhányszor a gyógyszerárakban kapható perubalzsammal. Hogy mi okozta a bajt, azt innen távolból nehéz lenne megállapítani, ez-neked kellene jobban tudnod. Lehet, hogy röpülés után csak nehezen sikerült megfognod, s a hajkurászás közben valaminek nekiröpült, s megütötte magát? A madarakat csak akkor szabad röptetni, ha előzetesen kézhez vannak szoktatva, azaz vonakodás nélkül ráülnek a feléjük nyújtott kézre, így könnyen visszahelyezhetők a kalitkába.

— **Mikor rakják le a zebrapintyek párzás után a tojást? Hogyan készítsem fel őket a költésre és a fioka nevelésre?** — kérdezte Tóth Péter hatvani olvasónk.

— A zebrapintyek a párzás után néhány nappal kezdik lerakni a tojásokat, naponta egyet-egyet. Ehhez megfelelő fészekodát kell kialakítanod. A fiókák napi kotlás után kezdenek kikelni, ettől kezdve folyamatosan kell reszelt főtt tojással készített lágyejelet adnod.

— **Régebben láttam a tévében egy furcsa gyíkféle állatot, amelyik a hátsó lábán futott. Mi volt az?** — kér-

Váci János felvétele

— **Két aranyhalamat kisebb természetűre cserélném** — írta Kment Lilla. Címe: Ecsér, Arany János u. 51. 2233,

Egy tengerimalacpárt szeretne ajándékba kapni Csák Ildikó Nyírbátor, József Attila u. 34/a, 4300.

GALÉRIA

dezte Pethő Judit Buda-
pestről.

— Valószínű, hogy King gal-
lérosgyikját láttad. Ez az állat
Ausztrália és Új-Guinea erde-
inek lakója, fákon él. Ha el-
lenség közelít hozzá, akkor
hatalmas gallérját porcok se-
gítségével kiterjeszti, és ijesz-
tően vicsorít. Ha a támadó et-
től sem ijed meg, akkor a gyík
elszalad, esetenként a hátsó
lábán.

— Ehet-e a papagájom koc-
kacukrot? — kérdezte Lau-
day Dávid debreceni olva-
sónk.

— Bár a cukor általában nem
okoz betegséget, nem tekin-
thető természetes tápláléknak.
Ha madarad cukrot eszik, ak-
kor a számára nagyon fontos
élelmekből fog kevesebbet
fogyasztani, így — közvetve
— mégis csak ártasz neki. Ez
persze nemcsak a papagájra,
hanem minden állatra vonat-
kozik.

— Fogadtunk a barátom-
mal, hogy él-e vagy sem
Afrikában oroszlán. Kérlek
Süni, te dönts el, hogy me-
lyikünknek van igaz! —
írta Koós Béla szegedi olva-
sónk.

— Az nyert, aki azt állította,
hogy nem él oroszlán. Való-
ban élt az úgynevezett berber-
oroszlán a földrészen, de saj-
nos a XX. század elején az
utolsó példányát is lelőtték.
Hozzá hasonló, fekete söré-
nyes, berber jellegű állatok
megtalálhatók néhány állat-
kertben, de ezek csak hasonlí-
tanak a már kipusztult roka-
naikhoz.

— Mennyire szaporak az
egerek? — kérdezi levelé-
ben Nagy Benedek miskolci
olvasónk.

— A nyáron ugrógér kísérlet
figyeltünk meg. Hétszer
kölykeztek, és minden alkalmal-
lommal hat—hét utódot hoz-
tak a világra. Így lett 42 kise-
gér az első pártól. Egy hónap
múlva a kicsik is utódoknak
adtak életet. Kétszáz egérnél
is több lett egy nyár alatt.

— Meddig él egy sündisznö
a háznál? — kérdezi Csánitz
Linda tatabányai olvasónk.

— A sün ugyan nem szereti az
ember fogvatartását, de eltűri.
Ráadásul védett! Fogságban
azonban négy—hat évet él.
Hallotunk már olyat is, ami-
kor kilenc évet is megélt. Té-
len alszik. Álmát nem szabad
megzavarni. Ha kicsinyei
vannak, akkor kismacskát is
megtámadhat, sőt madarat is.

Levelezni szeretne:

Állatbarátokkal: **Németh
Szilvia** Hosszúpereszteg, Ár-
pád u. 135. 9676; **Tóth Dóra**
Pécs, Olga u. 7. 7632; **Szűcs
Zsuzsa** Tompa, Szabadság
tér 2/a 6452.

Kutya- és macskabaráttal:

Gálfi Ágnes Vámospercs,
Táncsies M. u. 33. 4287; **Haj-
dú Katalin** Nagykáta, Jókai
M. u. 2. 2760; **Simon Andrea**
Tolna, Széchenyi u. 51. 7130.
Kocsis Krisztina Budapest,
Vágóhíd u. 67. 1201.

Papagájokról: **Asztalos**

Csilla Törökszentmiklós, Fáy
A. ltp. 1. ép. I/8. 5200; **Szabó
Veronika** Győr, Bacsó B. u.
60. 9023; **Tamás Éva**
Bódvaszilás, Dózsa Gy. u. 2.
3793.

*Palotapincsi-tulajdonosok-
kal:* **Párdi Ágnes** Békésesa-
ba, Fövény u. 6. 5600.

*Enterprise számítógép-
tulajdonosokkal:* **Török**

Szilárd Sajtör. Petőfi u. 17/c.
8897.

Horgászokkal: **Kazsa Gyula**
Budapest, Vécsy K. u. 116/b.
1046.

Teknősökről: **Molnár**

Károly Budapest, Tél u. 8.
1043.

Madarokról: **Filákovity**

Zorán Dunaújváros, Szabad-
ság u. 52. 2400.

Bélyeggyűjtőkkel: **Szabó**

Szilvia Ebes, Rákóczi u. 17.
4211.

Kutyákról: **Liska Szilvia**
Miskolc, Oprendek u. 72.

Meseillusztráció Péter István rákócziolvasónk linometszete

A hegyekben Kovács Natasa budapesti olvasónk festménye

Hamarosan itt a tavasz! Zrínyi Péter soproni olvasónk festménye

Téli vendégünk

A téli hideg és havas időjárás miatt a hazánkban áttelelő apró madarak a lakott települések környékén, a városok és falvak kertjeiben, parkjaiban keresnek menedéket és táplálékot a tavasz eljöttéig. Természetesen követik őket a rájuk vadászó, szintén ételment kereső ragadozómadarak is, mint például a gerle nagyságú karvaly (*Accipiter nisus*). Ezzel a csinos kis „veréb-vadással” ilyenkor télen találkozhat az ember a leggyakrabban, mivel költésidőben elég rejtetten mozog. Ahol télen etetik a madarakat, ott biztos, hogy a karvaly is megjelenik, mert a madármozgás odavonzza.

Repülés közben lekerekített szárnyai, világos, de sötétén keresztcsívozott alsóteste, és viszonylag hosszú, sávozott farka jellemzi. Ha szerencséd van, és sikerül közelebről is megnézned, akkor még szemének élénksárga szivárványhártyáját, vékony, éles karmokkal ellátott, szintén sárga lábait, és szürkésbarna felsőtestét is megfigyelheted. A tojó, a többi ragadozómadárhoz hasonlóan, jóval termetesebb a hímnél.

A karvaly az egész ország területén elterjedt, költéskor azonban a bokrosokkal tarkított fenyeveseket részesíti előnyben. Fészket viszonylag magasan, négy--kilenc méterre építi a talajtól. A tojó három--hat foltos tojást rak, melyeket ezután egy hónapig melenget. A kikelt pelyhes apróságokat a hím által zsákmányolt táplálék apró falatkáival eteti. A fiókák közel egy hónapi növekedés után hagyják el a fészket. Ezután már önállóan kezdenek vadászni.

A főleg verebekből, más pintyfélékből, apró

madaraktól álló táplálékát a karvaly a levegőben, repülés közben zsákmányolja. Alacsonyan, a sövény vagy bokor takarását kihasználva, lopakodva közelíti meg a kiszemelt prédát, majd rajtaütésszerűen, hirtelen lecsap. Az elfogott kismadarat ezután egy vastagabb ágon, vagy csak egy vakondtúráson megkopsztja, majd befalatozza. Az ilyen „ebéd-lőhelyeket” a pórul járt madarak tollmaradványai alapján könnyen megtalálhatod.

Régebben tüzzel-vassal üldözték, károsnak nyilvánították a ragadozómadarakat. Éppen ezért létszámuk erősen lecsökkent, pedig a természetben, a biológiai láncban szükség van rájuk, hiszen fontos szerepet töltenek be.

ÁRIK ISTVÁN

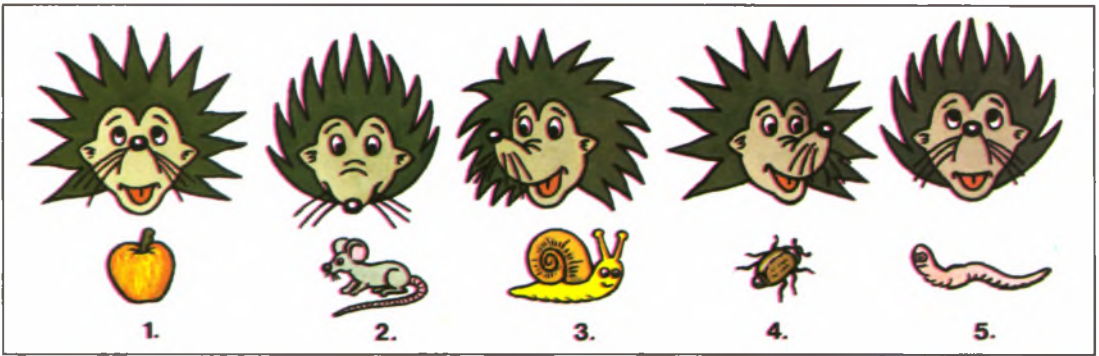
Novák László felvételei

Nyertesek

A Süni 9. számában közölt rejtvény megfejtése: A-F hóbogyó, B-J madárberkenye, C-G csörgőfa, D-H vadgesztenye vagy bokrétafa, E-I kökény. Vidám parki belépőt nyert: Szabó Péter Keszthely, Ságvári köz 7/b. 8360; Zsuffa Réka Budapest,

Róka u. 1. 1016; Lébedy Máté Budakalász, Arany J. u. 15. 2012; Szép Katalin Kaposvár, Honvéd u. 25. 7400; Verő György Budapest, Erdőkerülő u. 8. 1157.

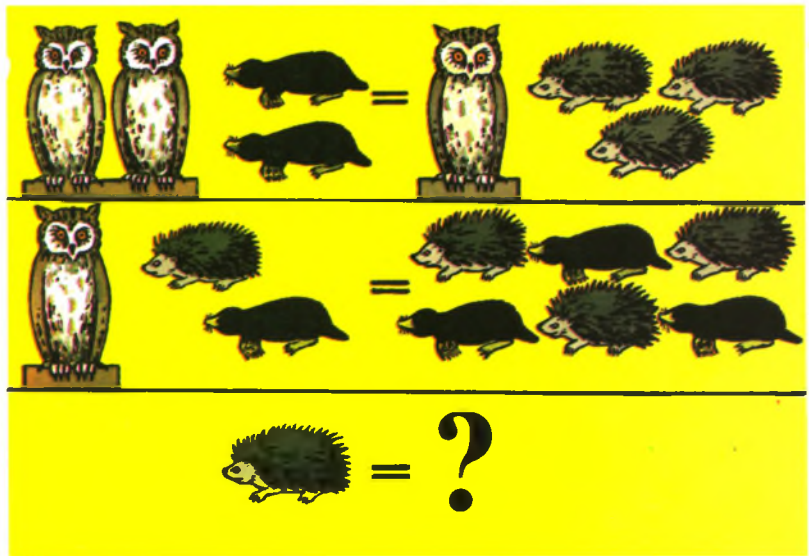
Gratulálunk a nyerteseknek!

1. Sünök állnak sorban. Minden harmadiknak ugyanúgy áll a tuskéje, minden negyedik ugyanúgy tartja a fejét, minden ötödiknek ugyanaz a zsáknya:

Ezt a szabályt követve folytasd a sort!
Legközelebb hányadik helyen áll ugyanolyan süni, mint az 1. helyen? Rajzold le azt a sünit, amelyik az 1000. helyen áll!

2. Két bagoly és két vakond ugyanannyi hasznot hajt, mint egy bagoly és három süni.

Egy bagoly, egy süni és egy vakond viszont ugyanannyit, mint há-

rom süni és három vakond.
Hány vakond hajt ugyanannyi hasznot, mint egy süni?

HAJDU SÁNDOR
A megfejtéseket nyílt postai levelezőlapon

március 20-ig küldd be a Süni Szerkesztőségébe (Budapest, Pf. 48, 1363)! A helyes megfejtést beküldők között három Tangram könyvet és játékot sorsolunk ki.

A címlapon: Főkébéli MTI felvétel Kis képeink Vínze Ottó, Adamaski Sarolta és Novák László felvételei A hátoldalon: Jangee-alligátor Zhu Yunfeng felvétele

Süni az OKK Dokumentációs Központ és Könyvtár, a TIT Budapesti Szervezete és a Göncöl Társaság folyóirata. Felelős szerkesztő: Udvari Gábor. Szerkesztőség: Budapest XIV., Angol u. 22. (Postacím: Budapest, Pf. 48, 1363. Titkársági telefon: 633-081 vagy 633-406/231 mellék. Bársony Katalin olvasószervező: 233 mellék. Solymosi Zsuzsa újságíró munkatárs: 283 mellék) Kiadja az Idegenforgalmi Propaganda és Kiadó Vállalat, az Idegenforgalmi Világszervezet — WTO — társult tagja. Felelős vezető: Teszár József vezérigazgató. Készítette: a Somogy Megyei Nyomdaipari Vállalat. Felelős vezető: Mike Ferenc igazgató. ISSN 0237-1154. Engedélyszám. III (IFJ) 41/1986. Terjeszti a Magyar Posta. Előfizethető bármely hírlapkézbesítő postahivatalban, a hírlapkézbesítőknél, a Posta hírlapüzleteiben és a Hírlap Előfizetési és Lapellátási Irodában (HELIR Budapest XIII., Lehel u. 10/a, 1900) közvetlenül vagy postautalványon, valamint átutalással a HELIR 215-96162 pénzforgalmi jelzőszámra. Előfizetési díj fél évre 120 forint, egy évre 240 forint.

KÖVETKEZŐ SZÁMUNKBAN:

TITOKZATOS ÓRIÁSOK

HAJRÁ ELEFÁNT!

ÖT TONNA, HA DÜHBE GURUL...

TAVASZI SZÍNVARÁZS

